

Lojze misleč, da ga mati niso razumeli, jih v eno mer prosi, naj bi mu kovačnico odperli, iz ktere bi samo „tik tak, na uni strani je pa ravno tak“ vzeli.

Ko tako besedujeta, jo primaha Janez domú, ktere ga Lojze naravnost vpríčo matere vpraša, naj on pové, da je „tik tak“ v kovačnici. Janez, to slišati, komaj smeh premaga, potem glasno pravi: „Stric Andrej, kteremu delamo, so nama ta teden „tik tak“ („neko vertílo“ — reče tiho materi) v popravo poslali, ktere ga je Lojze včeraj v kovačnici opazil; toda že včeraj zvečer so ga oče popravljenega nazaj nesli.

Lahko si je misliti Lojzetovo osupnost, ko sliši, da je vertílo že pri stricu. Sedaj premišluje, kako bi do strica in do vertíla prišel.

Al kmali dobí priložnost k temu, še prej ko je mislil. Mati ga pokličejo in po vriska pošljejo. Lojze pa, namesto da bi k bližnjemu kupcu šel, si raje daljno pot k stricu izvoli, ki so zraven železnice tudi „specarije“ prodajali.

Po otroški navadi tudi Lojze med potjo vedno „polič hudega vriska“ „polič hudega vriska“ na pol glasno izgovarja, da bi do štacune ne pozabil. K nesreči ga sreča nek tovarš in ga praša, jeli bo prišel popoldne po kersanskem nauku na travnik žogo bit, kar mu Lojze poterdi. Al že med tem pogovorom pozabi, koliko vriska ima prinesiti in mora se domú prašat verniti. Ko jih domá nekoliko požre, da vse drugo dobro zapomni, le tistega ne, kar bi bilo treba, se sopet odpravi po vriska. Kar najbolj more teče, da bi prej v štacuno dospel, kajti boji se, da zdaj zdaj utegne kdo vertílo v štacuni kupiti in mu ga odnesti. Stric mu vriska natočijo in ga marsikaj prašajo, ker ravno nimajo ljudi v štacuni. Naposled se prederzne Lojze strica za vertílo vprašati rekoč: Ali vam niso snoči oče „tik tak“ nazaj prinesli?

„Tik tak!“ kaj pa je to? — ga ujec smeja vprašajo. „I, tik tak, na uni strani je pa ravno tak, za ktere ga sem vas mislil prositi“ — odgovori Lojze in si prizadeva videti, da stric tega ne razumejo, jim po moči razložiti, kaj je to.

Stric se komaj spomni, kaj so jim oče prinesli, kar so pa koj oddali, ker jim je to nekdo v popravo dal.

„No, ti si pravi Lojze — rečejo stric, ga z roko za ramo pomajaje — kje si pa to pobral, so ti jo pa že domá v kovačnici skuhali. Temu se pravi vertílo, ktere ga sem sicer že spečal, al to nič ne dé; — na tū imaš nekaj smokev in rožicev. Namesto vertíla, ktere ga utegneš še mnogokrat v roke dobiti“.

Lojzetu pa danes ne diše ne smokev ne rožiči — le „tik tak“ mu po glavi roji.

Če se marsikteremu mojih častitih bravcov „tik tak“ mladega Lojzeta neumen zdí, naj pomisli, da „jezdari svojega osla“ ali kakor Nemec pravi „sein Steckenpferd haben“, kar nahajamo s toliko doslednostjo pri tolikih še tudi starih ljudéh, ni dosti bolj pametno kakor Lojzetov „tik tak“.

Nožarjev.

Dopisi.

V Terbovljah 22. sveč. J. H. — Sicer veseli pust se je pri nas letos žalostno obnašal, imeli smo namreč na pustno nedeljo pet merličev na enkrat v fari, med njimi dva možka, ki sta bila v snegu zmrznjena najdena. Eden teh nesrečnih je bil kmetiški sin v službi za hlapca; v petek pred pustno nedeljo je vole v Prebold gnal, tam se vina od več napil, in nazaj gredé je komaj četert ure od svoje domačije v zametu obležal. Drugi je bil ptuj berač, kteri je blizo pešpota, ki čez neko stermo čerjav (ojstro skalovje) pelja, tudi berž ko ne v pijanosti opešal, tam obležal in zmrznil; bil je mož srednje velikosti, okoli šestdeset let star, imel je na sebi rujavo suknjo domačega dela. Več let že je v naše kraje zahajal; ljudje so ga radi imeli, ker je bil zgovoren in je rad pél, zlasti pesem od „Križne gore“;

vendar pa nihče ne vé, od kod da je bil; eni pravijo, da je iz Kozice, drugi da iz Šmartna pri Liti, eni da od Šentgotarta, in še drugi da iz uranske ali ročiške fare.

Iz Ljubljane. — 11. dan t. m. je vjela kantonska gosposka okolice ljubljanske dva grozovita roparja, ki sta še okoli Medvod potikala: Prelesnik-a, po domače Čundra, in pa Dane-ta, unega v Ladii, tega pa v Mavčicah. Serčni gospod, ki je prevzel nevarno vodstvo ponočne patrola 10. tega mesca, bi bil kmali lahko rekel: „celo noč smo lovili, pa nič nismo vjeli“, ker res še le zjutraj ob štirih mu je obveljalo vjeti Čundra, ki je, na 18 let v težko ječo obsojen, pred kakim poldrugim letom iz Oseka všel in se odsihmal spet po Kranjskem klatil, kradel in ropal. Ko so njega zasačili in v Medvode peljali, je izdal Dane-ta, ktere ga so tudi še tisto jutro v Mavčicah vjeli in potem dotični sodni izročili. Še pa se klati — kakor ljudje pravijo — po Koroškem okoli in hudodelstva dopernaša Čundrov pajdaž, glasoviti Siherl, po domače Dimež imenovan, ki na veliko let v težko ječo obsojen je tudi iz Oseka všel. Pač bi bilo bolje, ako takih tolovajev, ki so ljudém strah in groza, ne morejo varno zapertih imeti, da bi jih poslali naravnost v kertovo deželo. — Pri tej priliki tudi omenimo, da so pošteni ljudje prav hvaležni sedanji tukajšni kantonski gosposki, da tako marljivo trebi obilo derhal malopridnih ljudi vsake baže iz ljubljanske okolice. Tudi smo slišali, da bode gospod poglavar Pajk toliko potrebno popravo kantonskih cest v svojo posebno skerb vzel in jih z drevjem zasajati začel, v kterem početju ga bojo gotovo soseske pridno podpirale, ker drevesa ob cestah so pozimi ob velikem snegu in zametih dobre kažepoti, pletinski čas prijazni spremljevalci popotnih, v jeseni pa s svojim sadjem na hvalo vsakemu, kdor ga vživa. Če vidimo to v toliko drugih deželah in se jim šteje v čast in hvalo, zakaj bi mar pri nas kaj takega ne bilo!

Iz Ljubljane. Te dni je prišel, kakor smo slišali, iz Dunaja na nasvet tukajšnjega gimnazijalnega učiteljstva ukaz zastran slovenskega jezika, v kterem je nek najpoglavitniše to, da ima nauk slovenske slovnice za rojene Slovence predpisani nauk biti, ktere ga klas ima vprihodnje pri klasifikaciji ravno tako veljaven biti, kakor vsakega drugega nauka. Ker dozda slab klas iz slovenščine ni škodoval napredku učencom, je to sicer ena stopinica na bolje; al vidi se, žalibog! tudi iz tega, kako daleč smo še od obveljave ces. ukaza od 8. avgusta 1859, kteri je oklican za vse dežele cesarstva, razun Beneškega, in ki je, kakor so „Novice“ dostojno dokazale, edina pot, da se v šolah izučí domači jezik tako, kakor ga različni stanovi v djanškem življenju potrebujejo in ga terja slovstveni napredek. — V saboto popoldne so nam pokopali mnogospoštovanega kolarskega mojstra in posestnika, g. Matija Hribar-ja, ki je po dolgi bolezni za pljučno jetiko umerl v 42. letu svoje starosti. V Žerovnici blizo Cerknice rojen je celi čas svojega življenja hrepenel po vedno višji omiki v svojem rokodelstvu in z bistro glavico, nevtrudljivo pridnostjo in redko poštenostjo si pridobil ne le ime prvega krajnskega kolarja, temuč tudi bistroumnega mojstra v mašinarstvu, kar slavno spričuje njegova slamoreznica, za ktero je predlanskim privilegij dobil. Ker nam je gospod V. Kurnik, ki je poslednje leto pri njem delal, pesmico podal, da bi jo rajnkemu v spomin natisnili v našem listu, naj ona namesto nas dalje govori o prezgodaj nam umerlem verlem domoljubu.

V spomin Matiju Hribarju.

Prezgodnja pokriva Te zemlje gomila,
Predragi Matija, spoštveni mestljan,
S Teboj je Ljubljana možaka zgubila,
Kakoršen je redko v deželi vsejan.

Porabil si verlo vse Svoje darove,
Katere Ti dal je dobrotljivi Bog,
Si cenil jih višje ko bele gradove,
Katerih nobeden ne spuli iz rok.

Ko mravljica priden, nevtruden ko bčela
Zboljšave in znanjbe si spravljal na dan;
Delarnica Tvoja je daleč slovela,
Za mojstra izverstnega bil si spoznan.

Se nisi poptujčil tud' v tujih deželah.
Ti vedno ostal si iskreni vlastenc;
Le blagor za dom Ti kalil je v željah,
In djansko pokazal si, da si Slovenc.

Koljkokrat bi bil najdel na tujem si srečo!
Al zmer hrepenel si na Krajnsko nazaj;
Izpeljal si srečno namembo goréčo:
Da tudi Slovenci premorejo kaj!

Ko so se „Novice“ na svit nam rodile,
Oj, s koljkim veseljem si Ti jih sprejel!
Na Dunaj za Tabo celó so sledile,
Ker Ti si nalogo njih dobro umel.

Domača Ti pesem zmír draga je bila,
Slovensko najrajše si vsigdar kramljaj;
Kar mati je Tebe premila učila,
Se nikdar nikodar Ti nisi sram'val.

Ostrašila Tebe ni kuga azjanska,
Kadár si v razstavo monakovsko šel;
Dobila Te sopet je srenja ljubljanska;
Ves zdrav in nadušen si se povernil.

Veliko si vidil v bavárski deželi,
Kako umetnije, obertnosti cvetó
Kako so vsi ondi dovoljni, veseli,
Kako da so srečni, sami ne vedó.

In ko je razstava na Dunaji bila,
Ze zopet Te tiral v Bec je hlapón,
Tam se Ti mars'která je misel zbudila, —
Da! tudi ta pot Ti ni bila zastón.

Pa malo Ti bilo lét sreče je štetih,
Pognala je v Tebi bolezní že kal
Da — vedno še rok za obertnost unetih
In zdravega uma — pred grobom si stal.

Kjer mati Te mila je nekda j zibala,
Kjer nekda j preživel si svojo mladost,
Te želja je z upanjem zdravja peljala,
Al upanje sterla vsem smertna je ost!

Sej jeklo, železo in kamen se spraši, —
Takó tud' človeka vsa moč zapustí;
Pa kdor ima vero v Bogá, se ne vstraši,
Prot' večnosti gleda ves mírne vesti.

Takó si Ti dušo izročil Gospodu,
Previdnosti višji se voljno udal,
K pokoju poklican ob svojem si godu, —
Kdó bil bi pred letom se tega nadjal!

Naj lahka Ti bode, predragi, gomila!
To Tebi cvetlico na grob zasadím,
Da pozne Ti čase še tudi bo klila
Prijaznosti najine vedni spomin!

V. Kurnik.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. 18. dan t. m. si morejo judje (židi) kterih se v našem cesarstvu šteje okoli 750.000, s zlatimi čerkami v svojo pratiko zapisati, zakaj po cesarskem sklepu tega dneva so jim izgovorjene v našem cesarstvu pravice, kterih dozda j še niso vživali, in čeravno jim enake pravice še niso s tem patentom podeljene v vseh deželah našega cesarstva, kaže vendar ta cesarski ukaz, da sčasoma jim bo jo obveljale povsod. Za zdaj ta nova postava ne veljá še ne za Krajnsko, ne za Štajarsko in Koroško, in tudi ne za gornjo Avstrijo in Salcburško, kakor tudi za Tirolsko in Vorarlberško ne; vse te dežele ostanejo tedaj zastran judov še pri svojih starih pravicah, kakor so jih za zdaj imele. Drugač pa je v drugih deželah našega cesarstva; tu so jim nove pravice podeljene, čeravno tudi še ne povsod

enake. V doljni Avstrii, na Českem, Marskem, Šlezkem, Ogerskem, v serbski Vojvodini, v temeškem Banatu, na Horvaškem, Erdeljskem, Dalmatinskem, Teržaškem, Istrijanskem in Gorriškem si morejo judje po novi postavi grajšine, kmetije in sploh nepremakljive posestva kupiti in imeti kakor kristjani; le če jud kako grajšino kupi, s katero so pravice patronstva in vajdstva (pravice fare in duhovnije pri cerkvah podeljevati) in pa šolske pravice sklenjene, ne vživa teh pravic, dolžnosti pa, ki so s temi pravicami sklenjene, mora vse spolnovati. V Galiciji (na Poljskem), v Bukovini in veliki vojvodini Krakovski je pa spet drugač. V teh deželah zamore jud le tadaj posestnik kake grajšine ali kmetije biti, ako je bil v šolah spodnje gimnazije ali realke, v kupčijski, kmetijski ali gojzdnarski šoli, ali če je bil oficir; zastran pravic patronstva, vajdstva in šolstva, ki so sklenjene s posestvom grajšine, veljá tudi pri judih v teh deželah ravno tista postava kakor pri unih na Českem itd.

— Iz najnovejšega številstva živine, ki je bilo v letu 1857 ob enem s številjenjem ljudi, zvemo, da v vsem našem cesarstvu, razun Lombardije, je bilo zadnjega oktobra 1857 konj 3 milijone in 460.276 (brez armadnih), goved 14 milijonov in 258.560, ovac 16 milij. in 964.188, kóz 1 milij. 517.824, prešičev 8 milij. 151.516, oslov 88.282, mul in me zgov pa 23.780.

— Za povzdigo sadjoreje v doljni Avstrii je ministerstvo notranjih oprav iz državne kase za leto 1860 in 1861 po 600 gold. dovolilo; dunajska kmetijska družba bo v ta namen še dodala 8 svetinj.

Iz Gorice. V tem, ko je oče Pust v sosednem Terstu kraljeval brez vseh over, kakor mu je bilo drago, so ga pri nas zaperli, to je, vse očitne pustne norčije so bile prepovedane, zakaj nek? Zato, ker biva sedaj v mestu in okolici njegovi veliko laških delavcov, ki imajo pri železnici opraviti, in ker bi se bilo lahko zgodilo, da bi bili pri kakih očitnih veselicah začeli kakorkoli rogoviliti, se je raje prepovedalo vse pustovanje po ulicah.

S Tirolskega. V Inšpruku 23 febr. Vradni časnik „Bote für Tirol“ vabi danes k novi napravi brambovcov in pravi, da čedalje bolj se kažejo znamenja nove vojske, ki utegne posebno Tirole zadeti. Sovražnik je pred durmi, in čas je, da opustimo prepír domači! Sosedni Lahi ne skrivajo več, da namerjajo napasti avstrijansko deželo; če bomo čakali, da nam bo voda v gerlo tekla, utegne biti prepozno. Za osnovo brambovcov imamo že dobro postavo od lani, ktere bo treba le celó malo prenarediti. Sosesk, ki nam bo jo pogumnih brambovcov dale, bi ne bilo prav, ako bi jih obložili še z obilimi drugimi davšinami; toliko več pa naj plačajo take, ktere nočejo za orožje prijeti; saj je pravično, da tisti, za ktere svojo kožo nesemo v vojsko, nam plačajo saj suknjo, ktero bomo oblekli, ako pride čas, da bo treba se vojskovati za cesarja in dom. Bog daj, da bi stara edinost, brez ktere ni vojske, še manj pa zmage, se zbudila spet v naših gorah! — Da se razumejo opomini zastran edinosti v tem oklicu, je treba pristaviti, da revolucijska laška stranka tudi južne laške Tirole objema in v mnogih pismih dokazuje, da južni Tirolci so Lahi in da jim najbolje kaže, da se zedinijo s Sardinijo.

Iz Marskega. Goveje kuge pri nas še ni popolnoma konec, čeravno že zlo odjenjuje. Dosihmal je v vsem skupaj padlo 109 goved v 47 vaséh. — Na cesti med Iglavom in Humpolecom so našli unidan na neki groblji množico 4 ljudi zmerznjenih: mater z dojenčkom na persih in še dva majhna otročiča pod njenim krilom, ki je revčke kot koklja piščeta skrila pod svoje perute; al vsi skupaj so vzeli žalostni konec.

Iz Rimskega. Minister kardinal Antonelli je francozkemu vojvodu Gramontu naznanje dal, da berž ko bode od sv. očeta ukaz prejel, bode odgovoril na Thouvenelovo pismo naravnost v Pariz; papež — mu je rekel — hočejo